

Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi

2019, 2(5):347-365.

DOI:10.26677/TR1010.2019.130

ISSN: 2667-422X Dergi web sayfası:

<https://www.sobibder.org>

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Hıristiyan Tasvir Sanatında Caravaggio ve Vaftizci Yahya İkonografisi

Tuğba SAYAR, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, e-mail: tugbasayar14@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2547-2859>

Öz

Barok Dönemle birlikte farklı bir sanat anlayışı ortaya çıkmıştır. Yeni görüş ve yeni teknikler hemen bütün sanat dallarında etkisini gösterirken; resimde de büyük ölçekli bir değişimin adımı atılmıştır. Dönem içinde kullanılan ışık ve gölge, zor beden hareketleri, yeni perspektif anlayışı Manierist Dönem geçişiyle birlikte Rönesans resim sanatından neredeyse taban tabana zıt sayılabilecek farklılıklarla ayrılmıştır. Mitoloji ve İkonografi resimdeki yerini korumaya devam etmiş yanı sıra günlük yaşam ve sıradan insanlar tuvalere yansıtılmaya başlanmıştır. “Barok’un Babası” olarak bilinen Caravaggio ise dönemin bütün özelliklerini resimlerine başarıyla yansıtmakla kalmamış, dönem özelliklerini belirleyerek de unvanının hakkını vermiştir. Sanatçı, Hıristiyan İkonografisini iyi bilmektedir. Kompoze ettiği eserlerde bunu izlemek mümkündür. Çalışmada, Barok Resim sanatının genel özellikleriyle birlikte farklı tarihlerde yapılan Vaftizci Yahya resimlerinin malzeme özellikleri, bulundukları yer, ikonografik anlatıma uygunluk ve ifade özelliklerinin değerlendirilmesi yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hıristiyan İkonografisi, Barok Resim Sanatı, Caravaggio, Vaftizci Yahya

Makale Gönderme Tarihi: 26.03.2019

Makale Kabul Tarihi: 01.06.2019

Önerilen Atıf:

Sayar, T. (2019). Hıristiyan Tasvir Sanatında Caravaggio ve Vaftizci Yahya İkonografisi, *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 2(5): 347-365.

© 2019 Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi.

**Journal of Social, Humanities and
Administrative Sciences**

2019, 2(5): 347-365. DOI: [10.26677/TR1010.2019](https://doi.org/10.26677/TR1010.2019).

ISSN: 2667-422X Dergi web sayfası: www.sobibder.org

RESEARCH PAPER

The Caravaggio and John the Baptist Iconography in The Art of Christian Design

Tuğba SAYAR, Gazi University Graduate School of Social Sciences, Art History Department, e-mail: tugbasayar14@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2547-2859>

Abstract

A different understanding of art emerged with the Baroque period. While new views and techniques show the effect in almost all branches of art; a large-scale change in the painting has been taken. The light and shadow used during the period, difficult body movements, the new perspective understanding are separated by the differences that can be almost diametrically opposed to the art of Renaissance painting with the Mannerist Period transition. Mythology and iconography continued to be preserved in the painting, as well as daily life and ordinary people began to be reflected in the canvases. Caravaggio, known as the Father of Baroque, not only reflected all the features of the period in his paintings, but also determined the characteristics of the period and gave the title of the title. The artist knows Christian Iconography well. It is possible to observe this in his compositions. In this study, the material characteristics of John the Baptist paintings, which were made in different dates together with the general features of the Baroque Painting art, are examined, their location, the suitability of the iconographic narrative and the evaluation of their expressive features.

Keywords: Christian Iconography, Baroque Painting, Caravaggio, John the Baptist

Received: 26.03.2019

Accepted: 01.06.2019

Suggested Citation:

Sayar, T. (2019). The Caravaggio and John the Baptist Iconography in The Art of Christian Design, *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 2(5): 347-365.

© 2019 Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi.

GİRİŞ

Barok Dönem 17. yüzyılda Avrupa’da yaşanmaya başlanmıştır. Bu dönemle birlikte yeni bir sanat anlayışının da temelleri atılmıştır. Ortaya çıkan sanat anlayışı Rönesans ile farklı ve hatta Rönesans Sanat anlayışına aykırı sayılabilecek yeni unsurlar içermektedir. Toplumun yaşayış ve inançları, dönemin etkin siyasal gücü, felsefe ve bilim, Sanat akımlarının ortaya çıkması ve çizdikleri yolda ilerlemelerinde kuşkusuz büyük önem taşımaktadır. Hiçbir akım aniden ortaya çıkmaz. Ortaya çıkan yeni sanat anlayışları bir gelişimin ya da dönüşümün temellerinden doğar. Değişen felsefe, bilim, inançlar her alanı etkiledikleri gibi sanatı da etkiler. Bir dönemi ve dönem içinde hakim Sanat anlayışını doğru okuyabilmek için kendisinden önce gelişen akımları da doğru okuyabilmek ve analitik bir değerlendirme ile dönemler arasındaki gelişimi izleyebilmek gerekmektedir. Bu düşünceden hareketle Barok Dönem anlayışının öncesini oluşturan Rönesans ve Maniyerizm Dönemlerinin de incelenmesi önem taşımaktadır.

Floransalı mimar Filippo Brunelleschi Floransa Katedrali’nin yapımında çalışmıştır. Büyük bir kubbe ile kapatılması istenen Katedralin yapısal sorunları bulunmaktaydı. Bu denli büyük bir yapının üzerine eklenecek kubbenin doğru bir şekilde yerleştirilmesi için Brunelleschi çalışmaya başlar. Roma’ya giderek tapınak ve binaların ölçülerini aldığı söylenir (Gombrich, 2009:146). Brunelleschi, Gotik ile Antik Çağ farklı sentezlerle bir araya getirir. Yapısal sorunları Roma Mimarisi çözümlerini temel alarak farklı yöntemlerle aşar. Resim sanatında ise Rönesans ile birlikte farklı perspektif arayışları ortaya çıkmaya başlar. Matematiksel kurallara dayanan resimler yapılmaya başlanır. Bu kurallarla ortaya çıkarılan ilk resimlerden biri Floransa’da Santa Maria Novella Kilisesi duvarına boyanmıştır. Resimde, Roma Mimarisi’nde sıkça karşımıza çıkan bir düzen içinde giriş ünitesi tasarlanmıştır. Resme bakıldığında duvarın içinden açılan bir pencere gibi görüldüğü ve derinliğin oldukça yoğun hissettirildiği izlenmektedir. Burada Yahya sağa, Meryem sola ve İsa ortaya yerleştirilmiştir¹. Bu fresko perspektifin kazanacağı boyutun habercisidir. “Bu yapıtın ressamının adı, “beceriksiz Tomasso” anlamına gelen Masaccio’ydu”(1401-1428)” (Gombrich, 2009:228).

Rönesans, genel özellikleri ile değerlendirildiğinde bilgi, dünyevi güzellik ve kişisel başarıların ön plana çıktığı, keşiflerle birlikte insanın kendisini ve yaşadığı evreni tanımaya başladığı, bilimle birlikte özellikle resim sanatında yeni perspektif denemelerin yapıldığı ve bu denemelerin başarılı bir şekilde geliştirildiği görülmektedir (Turani, 1992). Rönesans ile birlikte Orta Çağ inanç ve felsefeleri terkedilmeye başlanmıştır. Bu dönemde Antik Çağ’a, insana ve doğaya yönelim izlenmektedir. Rönesans döneminde insan ve doğa resmedilmeye başlanmış ve resimde işlenen konular çeşitlilik kazanmıştır. Dini konuların yanı sıra bu dönemde sanatçıların iç dünyaları ve hayalleri de resimlerin konusu olmaya başlamıştır.

Dönemin sanatçılarına göre kendilerinden önce gelen sanatçılar resmi ve heykeli ulaşılabilecek en üst noktaya ulaştırmışlardır. Bu dönemde resim bütün yönleriyle çözümlenmiştir. Renk kullanımı, ışık ve gölge, kompozisyonlar Rönesans sanatçıları tarafından klasik bir noktaya

¹“Bizans sanatında ve bu sanatın etkisinde kalmış bölgelerde, İsa, sağında Meryem, solunda Vaftizci Yahya ile gösterilir. Kimi zaman meleklerin ve havarilerin de eşlik ettiği bu sahneye Deesis adı verilir.”(Cömert, 2010:236)

ulaştırılmıştır. Maniyerist dönemimin sanatçıları ustalarını farklı buluşlarla aşmak istediler (Gombrich, 2009:361). Leonardo: *“ustasını aşmayan bir öğrenci, zavallı bir öğrencidir”* demiş; Michelangelo ise sürekli yeni arayışlar içinde olmuştur (Gombrich, 2009:362). Bu dönem sanatçıları da bir anlamda ustalarının açtıkları bu yolu izlemiş ve ortaya farklı bir anlatım koymuşlardır. Bütün bu düşünme yolculuğunun sonunda ise karşımıza *“Üslup”* ya da *“taklit”* olarak adlandırılan bir dönem Maniyerizm çıkar. Bu akım 16. Yüzyılın ikinci yarısında karşımıza çıkar. *“Maniyerizm tanımı, İtalyanca “üslup” anlamına gelen “Maniera”dan türetilmiştir.”*(Turani,1992:392). Bu tanımı ilk kez Giorgio Vasari kullanmıştır. Maniyerizm, Yaklaşık olarak 1520-1590 yılları arasında, kısa denebilecek bir süre içinde etkili olmuştur. Maniyerist resimde uçuşan kumaşlar, abartılı, şişirilmiş vücutlar ve bozulan oranlar karşımıza çıkar. Sanatçılar bu bozulmuş biçim ve orantısız vücut tasarımlarına bir bilgisizlik sonucu değil yeni bir akım yaratma isteği sebebiyle başvurmuşlardır. Parmigianino’nun *“Uzun Boyunlu Meryem’i”* bozulan oranlara verilebilecek en güzel örneklerden biridir. Bu dönemin içinde çığır açan bir başka sanatçı ise El Greco’dur. El Greco eserlerinde kutsal ve dini olayları daha önce eşine rastlanmamış kompozisyon ve renklerle yeniden yorumlama yoluna gitmiştir. Sanatçının, figürleri gökyüzüne ulaşmak arzusu içinde görünürler. Buna bağlı olarak da uzamış ve ince insan vücutları El Greco’nun resimdeki imzasını oluşturur.

Maniyerist Dönem oldukça kısa sürmüştür. Sanatçılar Rönesans’tan bir kopuş süreci içindedir ve aynı zamanda Rönesans’ın *“kusursuzluğunu”* yenmeye çalıştıkları görülmektedir. Rönesans çözümlemelerinden faydalanılsa da fikir ve düşünce yapısı olarak değişimler bu dönemde yaşanmıştır. Rönesans’ın insanı ve dünyevi yaşamı temel alan anlatım ve düşünce yapısından uzaklaşma yaşanmıştır. Sanatçılar, yeni yaratımlarla Maniyerist Dönemi başlatmışlardır. Sanatçılar bu dönemde hayal güçlerini sonuna kadar kullanmaktan kaçınmamışlardır. Bu dönem Rönesans ve Barok Dönem arasında bir geçiş olarak kabul edilebilir. Figürler, resim içine bir tiyatro sahnesini canlandırıyor gibi yerleştirirler. *“Maniyerist bir resim, mantıktan yoksun hareketlerin ve kişilerin tiyatroya bir kompozisyonudur.”* (Turani,1992:394). Rönesans’ın doğa ve insan gözlemiyle taban tabana zıt eserler bu dönemde ortaya çıkmaya başlar. Maniyerist dönemde vücutlar ve oranlar da bozulmaya başlar. Rönesans’ta karşımıza çıkan dünyevi zevkler ve yaşadığımız dünyanın resmedilmesi Maniyerist dönemde yerini öbür dünya özlemine bırakır.

Rönesans ve Maniyerist Dönemin sonrasında ise Barok Sanat ortaya çıkmıştır. *“Barok klasiğin ne bir çöküşü, ne de bir yükselişidir, tersine, Barok apayrı bir sanattır.”* (Wölfflin,1985:25). 1580-1750 yılları arasında etkili olan bu anlayış Avrupa’nın büyük bir bölümünde etkili olmuş fakat her yerde aynı ilerlemeyi göstermemiştir. *“Barok sözcüğü Portekizce “Barocco” ya da İspanyolca “barucca” dan gelmiştir. Esas anlamı “düzgün olmayan inci”dir.* (Turani, 1992:447). *“Bu sözcük önceleri, Rönesans ve Maniyerist dönemden sonra beliren üsluptaki eserleri aşağılama amacıyla kullanılmıştır. Ancak XIX. Yüzyılda bu anlamda kullanılmamaya başlandı.”* (Turani, 1992:447). Buradaki temel sorun ise Barok Dönemde Yunanlılar ve Romalılar tarafından uygulanan biçimlerin dışına çıkmış olmasıdır. Bu büyük bir zevksizlik olarak kabul edilmiştir (Gombrich, 2009:387). Barok bu sebeple dönemi tanımlamak için daha sonraki dönemlerde eleştirmenlerce ortaya atılmıştır.

Resim sanatı ise Barok Dönem içinde farklı boyutlar kazanmıştır. Dönemin önemli merkezlerinden biri olan Roma'da resim ve heykel özelinde sanat tartışılmaya başlanmıştır. Dolayısıyla bu dönemler içinde kullanılan teknikler ve farklı çözümlemeler Barok resminde de kendisini göstermiştir. Kullanılan renkler, ışık ve gölge, perspektif, kompozisyonlar ve işlenen konular hem geleneğe bağlı bir çizgi izlemiş hem de çağının en üst noktasına taşınmıştır. Özellikle dönemin sanatçıları ışık ve gölgeyi daha önce hiç olmadığı kadar güçlü bir anlatım ile kullanmışlardır. Bu dönemde Roma'ya gelen iki sanatçı farklı yollarla Maniyerizm'den kurtulma çalışmaları içine girerler. "Bunlardan birisi Bolognalı Annibale Carragi (1560-1609), ötekisi de Milano yakınlarından gelen Michelangelo da Caravaggio'ydu (1573-1610)" (Gombrich, 2009:390). Her iki ressamda benzer konuları farklı üsluplarıyla işlemişlerdir.

Barok resimde hareketin ön planda olduğu görülmektedir. Sanatçılar, anlattıkları sahneleri genelde açık kompozisyonlar içinde vermekten kaçınmazlar. Figürlerin resim çerçevelerinden dışarı taşıdığı eserler bu dönem içinde sıkça karşımıza çıkar. Sürekli bir hareket ve devinim resmin heyecanını arttırırken izleyiciyi de resmin içine çekmeye başlar. Hareket, kıvrılan ve uçuşan kumaşlarda yoğun olarak hissedilir. Işık ise her ressamın tuvalinde farklı bir boyut kazanarak gelişimini devam ettirir. Işık ve gölge kullanımı ile resimlerdeki derinlik arttırılır. Ön plana çıkarılmak istenen sahne ya da figür yoğun ışık ile verilerek dikkat bu noktalara toplanır. Resimlerdeki fonlar karanlık ve koyu tutulur. Dini ikonografi, Mitolojik ikonografi resimde sıkça işlenir. Yanı sıra bu dönemde günlük hayattan anlar da resimdeki yerini alır. Köylüler, fakir insanlar ve sıradan yaşamları resmin konuları arasında yer alır. Barok Dönemde, Rönesans'ın "kusursuz insan" temasına karşı sıradan insanlar kusurları ve çirkinlikleri ile betimlenmeye başlanır. Bu dönemde resim mimariyi tamamlayan bir unsur olarak karşımıza çıkar.

Barok Dönemin en önemli sanatçılarından biri Michelangelo Merisi di Caravaggio'dur. Sanatçı 1571 yılında Milano'da dünyaya gelmiştir. Doğum yerinin ailesinin asıl kasabası olan Bergamo iline bağlı Caravaggio mu yoksa babası Fermo'nun 1563 ve 1576 yılları arasında yaşadığı Milano'mu olduğu bilinmemektedir (Giorgi,2002:10). Caravaggio Michelangelo'nun çocukluğu Milano'da geçmiştir. Michelangelo beş yaşındayken 1576'da salgından kurtulmak için ailesi ile birlikte Caravaggio'ya taşınır Babası ve büyükbabası Caravaggio henüz beş yaşındayken hayata veda ederler. Caravaggio'nun annesi ise ailesini ayakta tutabilmek için büyük zorluklar yaşar. Asil Golonna ailesi Michelangelo'nun Roma'da bulunduğu dönemin sonuna kadar Merisi ailesini himayesine alır." (Giorgi, 2002:10). Caravaggio, 1584 yılında Milano'ya döner. "Tiziano'nun öğrencisi" imzasını kullanan Peterzano'dan dersler alır. Peterzano'nun yanında geçirdiği çıraklık döneminde Lombardiya ya da Venedik'i ziyaret ettiği düşünülür(Giorgi,2002:14). Bu dönemden sonra Caravaggio Roma'ya yerleşir. Roma dönemin kültür ve sanat çevresini barındırması bakımından önem bir merkezdir. Caravaggio Roma'nın önde gelen ressamı 16. yüzyıl ustalarının geleneğine göre "modern" sayılabilecek bir teknik ustası, son derece zeki ve kültürlü, ticari sezgileri olan Cavaliere d'Arpino ile tanıştırılır. Arpino'nun okulunda Floris Claszon, Van Dijk ve "Kadife" Jan Bruegel gibi değişik köken ve yeteneklere sahip ressamlar vardır" (Giorgi, 2002:26). "Meyve Sepeti Taşıyan Çocuk" ve "Hasta Bacchus" burada ortaya çıkar.

Resim 1 Meyve Sepeti Taşıyan Çocuk

Resim 2 Hasta Bacchus

Resim3 Aziz Matthew ve Melek

Caravaggio ilk büyük siparişini Kardinal Matteo Contrelli'den alır. Kardinal, Caravaggio'dan San Luigi de Francesi kilisesi için bir resim yapmasını ister(Turani,1992:462). Caravaggio, kilise için "Aziz Matthew" tablosunu yapar. Bu resimde Aziz Matthew yaşlı bir adam olarak betimlenir. Çıplak ayakları ve giyimi sıradan bir insanın resmedildiği kanısını oluşturur. Yaşlı Aziz şaşkın bir ifade ile elindeki kitaba bakmaktadır. Melek ise olgun bir tavırla Aziz Matthew'a İncili yazdırmaya çalışmaktadır. Caravaggio'nun 1602 tarihli ilk "Aziz Matthew ve Melek" resmi kabul edilmez. Caravaggio'nun yarattığı kompozisyonda Matthew'u aşağıladığı düşünülür. Matthew'un şaşkın ifadesi kabul edilemez bir durumdur. Bu sebeple sanatçı bir başka Aziz Matthew ve melek tablosu yapmak zorunda kalır.

Resim 4 Aziz Matthew ve Melek

Kutsal kimliği büyük önem taşıyan Matthew'u Kilisenin kabul edeceği şekilde kompoze eder. Caravaggio'nun zor ve mücadele ile başlayan yaşamı ilerleyen hayatının geri kalan kısmında da yakasını bırakmaz. 1600 Mayısının sonundan itibaren adı Roma Devlet Mahkemesi'nin kayıtlarında geçmeye başlar ve arabuluculuk yaptığı tek dava hariç kavga çıkarma, hakaret etme, toplumun huzurunu bozma, yaralama, yasadışı silah bulundurma ve benzeri (bir tabak enginara ağız dolusu küfür savurmak gibi) şiddet olaylarıyla anılır. İlk biyografilerine bakılacak olursa Roma'ya gelişi bile bir cezadan ya da saldırıdan kaçmak nedeniyle. Fakat. Caravaggio, hırçın, kavgacı mizacını en çok Roma'da gözler önüne serer. Tartışmalara, davalara, hapis cezalarına ve kaçtığına ilişkin tutanaklar bunu kanıtlar. Fakat hiçbir zaman kabul etmediği bu hatalarının yaptırımlarından, onun daha

iyi olacağına dair söz veren patronları sayesinde kurtulur. Gene de şansı yaver gitmez ve 1606'da hayatının en ciddi kavgasını yapar: Campo Marzio'daki bir kavga ya da düello sırasında rakibi Ranuccio Tomassino da Terni'yi başından, ölümcül derecede yaralar. Kavganın sebebi 1.000 skudi tutarında bahse girilen bir top oyununda ortaya atılan hile iddialarıdır. Suçu kanıtlanan Caravaggio hakkında verilen hapis cezasından kaçır. Artık ölene dek Roma'dan uzakta bir sürgün hayatı yaşayacaktır.”(Giorgi, 2002:96). Hayatının bir dönemini yaşadığı bu olaydan dolayı Napoli, Malta ve Palermo'da geçirmek zorunda kalmıştır (Turani, 1992:462). Yaşadığı olay neticesinde Roma'dan kaçan Caravaggio 1606 yılında Napoli'ye gelir. Caravaggio, Napoli'de de siparişler alır. 1607 yılında Malta'ya gider. Sanatçı, Malta'da 4 Temmuz'da şövalye ilan edilir.(Giorgi, 2002:112). Fakat Caravaggio'nun geçmişi burada da onu rahat bırakmaz. Roma'daki adam öldürme cezası ve Caravaggio'nun kaçak olması Roma tarafından Malta'ya bildirilir. Caravaggio tutuklanarak Sant'Angelo hapisanesine atılır. Sanatçı buradan kaçarak Sicilya'ya doğru hareket eder. “Roma'daki ilk yıllarından beri Caravaggio'nun dostu olan Mario Minniti Siracusa'da yaşamaktadır. Minniti Caravaggio'yu Senato'ya takdim eder ayrıca ressamın, azizeye adanmış kilise için Azize Lucia'nın gömülmesi siparişini almasını sağlar. Burada kaldığı kısa süre içinde Caravaggio arkeolog Mirabella'yla tanışır. Mirabella 1613'te yayımlanan bir kitabında ressama zalim Dionysus'un hücrelerini gezdirdiğinden bahsedecektir. Ertesi yıl Caravaggio Messina'ya gider. Burada kaldığı sekiz ay içinde ürettiği dört ya da beş yapıtın ancak ikisi günümüze kalmıştır. Bunlardan ilki, Cenovalı zengin bir tüccar olan Giovanni Battista de Lazzari'nin haçlı Askerleri kilisesinin içinde yer alan ailesine adanmış şapel için verdiği sipariştir. Caravaggio bu sırada mükemmel bir referans olarak Malta şövalyesi unvanını taşımaktadır. Böylece ikinci siparişini de Senato'dan alır; bu Kapuçin kilisesine yapılacak Çobanların Tapınması tablosudur. Tablo daha sonra "İsa'nın yoksulluk içinde doğumu" akımını başlatacaktır. Bu işin sonunda eline yaklaşık 1.000 skudi geçer. Caravaggio daha sonra Palermo'ya gider ve orada Aziz Francesco ve Aziz Laurentius ile İsa'nın doğumu tablosunu yapar. Tarih 1609 Ağustosunu göstermektedir.” (Giorgi, 2002:116) Caravaggio buradan tekrar

Napoli'ye döner. Napoli'de bir saldırıya uğrar ve yara alır. 1610 yılında Napoli'den Roma'ya gitmek üzere denize açılır. Napoli Krallığı'na bağlı Monte Argentario'daki Toscana garnizonuna ulaşmanın güvenli olduğunu düşünür. Fakat burada Caravaggio gözaltına alınır. Bir yanlışlık yapıldığı ortaya çıkar ve Caravaggio hemen serbest bırakılır. Fakat bu olay Caravaggio'yu derinden sarsar. Roma'ya gitmek üzere bindiği yelkenlinin de eşyaları ile birlikte yola çıktığını öğrenir. "Bazı kaynaklara göre ölümcül bir ateşe tutulur; bazıları Napoli'deki saldırıda aldığı yaraların ressamı burada ölüme sürüklediğini, bazılarıysa Caravaggio'nun öldürüldüğünü iddia ederler. Ölüm nedeni ne olursa olsun kesinleşen tek şey sanatçının Port' Ercole'de karaya çıkışından birkaç gün sonra öldüğü ve 18 Temmuz 1610 tarihinde aynı yere gömüldüğüdür" (Giorgi, 2002:128). Sanatçı dramatik bir sonla biten otuz dokuz yıllık yaşamına seksenden fazla resim ve en önemlisi bir dönemin en önemli sanatçısı olabilme başarısını sığdırmıştır. Resme getirdiği yeni soluk, ışık ve gölgenin mükemmel dengesi ve uyumu, kullandığı perspektif ve renkler Caravaggio'yu döneminin dehası ve "Barok'un Babası" olarak anılmasını sağlamıştır.

Caravaggio resimlerinde kusursuz insan algısının tamamen yok edildiği izlenmektedir. Eserlerinde, özellikle kutsal kimlik sahiplerini sıradan birer insan olarak göstermekten kaçınmaz. Onları "insan" olmanın verdiği korku, belki zayıflık, yaşadıkları hayal kırıklıkları ile betimlemekten imtina etmeyen Caravaggio bu üslubu ve bakış açısıyla çağdaşı birçok sanatçıdan ayrılır. Işığı ve gölgeyi kullanma biçimi ise dönemin farklı bir boyuta taşınmasını sağlamıştır. Caravaggio yalnızca üstün resim bilgisi ve yaratma gücüyle değil resimlerine kattığı ruh ile de dönemin dehası olarak kabul edilebilir. Herkesin gördüğünü ve herkesin resmettiğini Caravaggio kendi bilinç ve deneyim süzgecinden geçirir. Ortaya koyduğu resimler yaşadığı çalkantılı ve sancılı yaşamından öğeler içerir. Karanlık ve izbe mekanlar belki de gördüğü ve sıkça zaman geçirdiği yerlerin bir izlenimidir. Sanatçı, köylüleri, fakir halkı resmin odak noktasına taşımaktan da kaçınmamıştır. Caravaggio, Dini İkonografik, Mitolojik İkonografiye dayanan, profan konulu eserler, portreler ve natürmortlar resmetmiştir. Fakat sahip olduğu Dini İkonografi bilgisi eserlerinde başarılı çizgilerle kendisini göstermektedir. İncil ve Tevrat ikonografisini birçok kez resimlerinin ana konusu olarak seçmiştir. Özellikler İncil İkonografisinde dayanan Vaftizci Yahya'yı benzer ve farklı kompozisyonlarla resmetmiştir.

Vaftizci Yahya İkonografik Anlatım: Vaftizci Yahya'nın doğumunun müjdelenmesi: *"Yahudiye kralı Hirodes zamanında, Abiya bölüğünden Zekeriya adında bir kâhin vardı. Harun'un soyundan olan karısının adı ise Elizabet'ti. Her ikisi de Tanrı'nın gözünde doğru kişilerdi, Rab'bin tüm buyruk ve kurallarına eksiksizce uyarlardı. Elizabet kısır olduğu için çocukları olmuyordu. Her ikisinin de yaşı ilerlemişti. Zekeriya, hizmet sırasının kendi bölümünde olduğu bir gün, Tanrı'nın önünde kâhinlik görevini yerine getiriyordu. Kâhinlik geleneği uyarınca Rab'bin tapınağına girip buhur yakma görevi kurayla ona verilmişti. Buhur yakma saatinde bütün halk topluluğu dışarıda dua ediyordu. Bu sırada, Rab'bin bir meleği buhur sunağının sağında dikilip Zekeriya'ya göründü. Zekeriya onu görünce şaşırıp, korkuya kapıldı. Melek ona, «Korkma, Zekeriya» dedi, «duan kabul edildi. Karın Elizabet sana bir oğul doğuracak, onun adını Yahya koyacaksın. Sevinip coşacaksın. Birçokları da onun doğumuna sevinecek. O, Rab'bin gözünde büyük olacak. Hiç şarap ve içki içmeyecek; daha annesinin rahmindeyken Kutsal Ruh'la dolacak. İsrail oğullarından birçoğunu, Tanrıları olan Rab'be döndürecek. Babaların yüreklerini çocuklarına döndürmek, söz dinlemeyenleri doğru kişilerin anlayışına yöneltmek ve Rab için hazırlanmış bir halk yetiştirmek üzere, İlyas'ın ruhu ve gücüyle Rab'bin önünden gidecektir.» Zekeriya meleğe,*

«Bundan nasıl emin olabilirim?» dedi. «Çünkü ben yaşlandım, karımın da yaşı ilerledi.» Melek ona şöyle karşılık verdi: «Ben Tanrı'nın huzurunda duran Cebrail'im. Seninle konuşmak ve bu müjdeyi sana bildirmek için gönderildim. İşte, belirlenen zamanda yerine gelecek olan sözlerime inanmadığın için dilin tutulacak, bunların gerçekleşeceği güne dek konuşamayacaksın.» Zekeriya'yı bekleyen halk, onun tapınakta bu kadar uzun süre kalmasına şaşıtı. Zekeriya ise dışarı çıktığında onlarla konuşamadı. O zaman tapınakta bir görüm gördüğünü anladılar. Kendisi onlara işaretler yapıyor, ama konuşamıyordu. Görev süresi bitince Zekeriya evine döndü. Bir süre sonra karısı Elizabet gebe kaldı ve beş ay evine kapandı. «Bunu benim için yapan Rab'dir» dedi. «Bu günlerde benimle ilgilenerek insanlar arasında utancımı giderdi» (Luka 1:1-25).

Yahya'nın doğumu: «Elizabet'in doğum yapacağı vakit geldi ve bir oğul doğurdu. Komşularıyla akrabaları, Rab'bin ona ne büyük merhamet gösterdiğini duyunca, onun sevincine katıldılar. Sekizinci gün çocuğun sünneti için geldiler. Ona babası Zekeriya'nın adını vereceklerdi. Ama annesi, «Hayır, adı Yahya olacak» dedi. Ona, «Akrabaların arasında bu adı taşıyan hiç kimse yok ki» dediler. Bunun üzerine babasına işaretler yaparak çocuğun adını ne koymak istediğini sordular. Onlardan bir yazı levhası isteyen Zekeriya, «Adı Yahya'dır» diye yazdı. Herkes şaşakaldı. O anda Zekeriya'nın ağzı açıldı, dili çözüldü. Tanrı'yı överek konuşmaya başladı. Çevrede oturanların hepsi korkuya kapıldı. Bütün bu olaylar, Yahudiye'nin dağlık bölgesinin her yanında konuşulur oldu. Duyan herkes derin derin düşünüyor, «Bu çocuk acaba ne olacak?» diyordu. Çünkü Rab onunla birlikteydi» (Luka 1:57-66).

Yahya'nın çölde ortaya çıkması: «O günlerde Vaftizci Yahya ortaya çıktı. Yahudiye çölünde şu çağrıda bulunuyordu: «Tövbe edin! Göklerin Egemenliği yaklaşmıştır.» Nitekim Yeşaya peygamber aracılığıyla sözü edilen kişi Yahya'dır. Yeşaya şöyle demişti: «Çölde yükselen ses, 'Rab'bin yolunu hazırlayın, geçeceği patikaları düzleyin' diyor.» Yahya'nın deve tüyünden giysisi, belinde deriden kuşağı vardı. Tek yediği, çekirge ve yaban balıydı. Kudüs'ün, bütün Yahudiye'nin ve tüm Şeria nehri yöresinin halkı ona geliyor, günahlarını itiraf ediyor, onun tarafından Şeria nehrinde vaftiz ediliyordu. Ne var ki, Ferisilerle Sadukilerden birçok kişinin vaftiz olmak için kendisine geldiğini gören Yahya onlara şöyle seslendi: «Ey engerekler soyu! Gelecek olan gazaptan kaçmanız için sizi kim uyardı? Bundan böyle töbeye yaraşır meyveler verin. Kendi kendinize, 'Biz İbrahim'in soyundanız' diye düşünmeyin. Ben size şunu söyleyeyim: Tanrı, İbrahim'e şu taşlardan çocuk yaratacak güçtedir. Balta şimdiden ağaçların köküne dayanmıştır. İyi meyve vermeyen her ağaç kesilip ateşe atılacak. Gerçi ben sizi töbe için suyla vaftiz ediyorum, ama benden sonra gelen benden daha güçlüdür. Ben O'nun çıkarlarını çıkarmaya bile layık değilim. O sizi Kutsal Ruh'la ve ateşle vaftiz edecek. Yabası elindedir. Harman yerini temizleyecek, buğdayını toplayıp ambara yığacak, samanı sönmeyen ateşte yakacaktır» (Matta 3:1-12).

«Tanrı'nın Oğlu İsa Mesih'le ilgili müjdenin başlangıcı. Yeşaya peygamberin kitabında şöyle yazılmıştır: «Bak, habercimi senin önünden gönderiyorum; o senin yolunu hazırlayacak. "Çölde yükselen ses, 'Rab'bin yolunu hazırlayın, geçeceği patikaları düzleyin' diyor.» Böylece Vaftizci Yahya çölde ortaya çıktı. İnsanları, günahlarının bağışlanması için töbe edip vaftiz olmaya çağırıyordu. Bütün Yahudiye halkı ve Kudüslülerin hepsi ona geliyor, günahlarını itiraf ediyor, onun tarafından Şeria nehrinde vaftiz ediliyordu. Yahya'nın deve tüyünden giysisi, belinde deriden kuşağı vardı. Çekirge ve yaban balı yedi. Şu haberi yayıyordu: «Benden sonra benden daha güçlü Olan geliyor. Eğilip O'nun çıkarlarının başını çözmeye bile layık değilim. Ben sizi suyla vaftiz ettim, ama O sizi Kutsal Ruh'la vaftiz edecektir» (Markos 1:1-8).

“Sezar Tiberyus’un egemenliğinin on beşinci yılıydı. Yahudiye’de Pontiyus Pilatus’un valiliği sürüyordu. Celile’de Hirodes, İturreya ve Trahonitis bölgesinde Hirodes’in kardeşi Filipus, Abilini’de de Lisanyas yönetimin başındaydı. Hanna ile Kayafa başkâhnlık ediyorlardı. Bu sırada Tanrı, sözünü çölde bulunan Zekeriya oğlu Yahya’ya duyurdu. O da Şeria nehrinin çevresindeki tüm bölgeyi dolaşarak insanları, günahlarının bağışlanması için tövbe edip vaftiz olmaya çağırırdı. Nitekim Yeşaya peygamberin sözlerini içeren kitapta şöyle yazılmıştır: Çölde yükselen ses, Rab’bin yolunu hazırlayın, geçeceği patikaları düzleyin diyor. Her dere doldurulacak, her dağ ve her tepe alçaltılacak. Eğri yollar doğrultulacak, engebeli yollar düzleştirilecek. Ve tüm insanlar Tanrı’nın sağladığı kurtuluşu görecekler. “Yahya, vaftiz olmak için kendisine akın eden kalabalıklara şöyle seslendi: “Ey engerekler soyu! Gelecek olan gazaptan kaçmanız için sizi kim uyardı? Bundan böyle tövbeyle yaraşır meyveler verin! Kendi kendinize, Biz İbrahim’in soyundanız demeye kalkmayın. Ben size şunu söyleyeyim: Tanrı, İbrahim’e şu taşlardan çocuk yaratacak güçtedir. Balta daha şimdiden ağaçların köküne dayanmıştır. İyi meyve vermeyen her ağaç kesilip ateşe atılacak.» Halk ona, «Öyleyse biz ne yapalım?» diye sordu. Yahya onlara, «İki mintanı olan, birini hiç mintanı olmayana versin; yiyeceği olan da bunu hiç yiyeceği olmayanla paylaşsın» cevabını verdi. Bazı vergi görevlileri de vaftiz olmaya gelerek ona, «Öğretmenimiz, biz ne yapalım?» dediler. Yahya onlara, «Size buyrulandan daha çok vergi almayın» dedi. Bazı askerler de ona, «Ya biz ne yapalım?» diye sordular. O da onlara şöyle dedi: «Kaba kuvvetle ya da yalan suçlamalarla kimseden para koparmayın, ücretinizle yetinin.» Halk umut içinde bekliyordu. Yahya’yla ilgili herkesin aklında, «Acaba Mesih bu mu?» sorusu vardı. Yahya ise hepsine şöyle cevap verdi: «Ben sizi suyla vaftiz ediyorum, ama benden daha güçlü Olan geliyor. Ben O’nun çarıklarının bağını çözmeye bile layık değilim. O sizi Kutsal Ruh’la ve ateşle vaftiz edecek. Harman yerini temizlemek ve buğdayı toplayıp ambarına yığmak için yabası elinde hazır duruyor. Samanı ise sönmeyen ateşte yakacaktır.» Yahya daha başka birçok konuda halka çağrıda bulunuyor, Müjde’yi duyuruyordu. Ne var ki bölgenin kralı Hirodes, kardeşinin karısı Hirodiya’yla ilgili olayı ve kendi yapmış olduğu bütün kötülükleri yüzüne vuran Yahya’yı hapse attırarak tüm kötülüklerine bir yenisini ekledi” (Luka 3:1-20).

“Yahudiler Yahya’ya, «Sen kimsin?» diye sormak üzere Kudüs’ten kâhinlerle Levilileri gönderdikleri zaman Yahya’nın tanıklığı şöyle oldu - açıkça konuştu, inkâr etmedi - «Ben Mesih değilim» diye açıkça konuştu. Onlar da kendisine, «Öyleyse sen kimsin? İlyas mısın?» diye sordular. O da, «Değilim» dedi. «Sen beklediğimiz peygamber misin?» sorusuna, «Hayır» cevabını verdi. O zaman ona, «Kimsin, söyle de bizi gönderenlere bir cevap verelim» dediler. «Kendin için ne diyorsun?» Yahya, «Yeşaya peygamberin dediği gibi, ‘Rab’bin yolunu düzleyin’ diye çölde yükselen sesim ben» dedi. Yahya’ya gönderilen bazı Ferisiler ona, «Sen Mesih, İlyas ya da beklediğimiz peygamber değilsen, niye vaftiz ediyorsun?» diye sordular. Yahya onlara şöyle cevap verdi: «Ben suyla vaftiz ediyorum, ama aranızda tanımadığınız biri duruyor. Benden sonra gelen O’dur. Ben O’nun çarığının bağını çözmeye bile layık değilim.»Bütün bunlar Şeria nehrinin ötesinde bulunan Beytanya’da, Yahya’nın vaftiz ettiği yerde oldu” (Yuhanna 1:19-28).

Vaftizci Yahya, Hristiyan inanç sisteminde önemli bir yere sahiptir. Vaftizci Yahya hakkında Matta, Markos, Luka ve Yuhanna İncillerinde paralel anlatımlar yapılmaktadır. Yahya’nın doğumunun önceden müjdelenmesi, Yahya’nın ortaya çıkması, günahkarları vaftiz etmesi, İsa’yı vaftiz etmesi ve ölümü İncillerde detaylı bir şekilde anlatılmaktadır. Yahya’nın doğumunun müjdelenmesi Luka İncilinde birinci bölümde, birinci baptan yirmi beşinci bapa kadar anlatılmaktadır. Yahya’nın doğumunun müjdelenmesi ilgili olarak diğer İncillerde anlatım

yapılmamaktadır. Yahya'nın dünyaya gelmesi *"Elizabet'in doğum yapacağı vakit geldi ve bir oğul doğurdu."* (Luka 1:57) cümlesiyle başlayan birinci bölüm elli yedinci baptan altmış altıncı bapa kadar Luka İncilinde anlatılmaktadır. Yahya'nın çölde ortaya çıkması ve insanları vaftiz etmesiyle ilgili olarak Matta, Markos, Luka ve Yuhanna İncillerinde paralel anlatımlar yapılmaktadır. Matta İncili'nde; *"O günlerde Vaftizci Yahya ortaya çıktı. Yahudiye çölünde şu çağrıda bulunuyordu: «Tövbe edin! Göklerin Egemenliği yaklaşmıştır. Nitekim Yeşaya peygamber aracılığıyla sözü edilen kişi Yahya'dır. Yeşaya şöyle demişti: Çölde yükselen ses, Rab'bin yolunu hazırlayın, geçeceği patikaları düzleyin' diyor."* (Matta 3:1-3); Markos İncili'nde; *"Tanrı'nın Oğlu İsa Mesih'le ilgili müjdenin başlangıcı. Yeşaya peygamberin kitabında şöyle yazılmıştır: Bak, habercimi senin önünden gönderiyorum; o senin yolunu hazırlayacak. Çölde yükselen ses, Rab'bin yolunu hazırlayın, geçeceği patikaları düzleyin' diyor. Böylece Vaftizci Yahya çölde ortaya çıktı"* (Markos 1:1-4); Luka İncili'nde; *"...Zekeriya oğlu Yahya'ya duyurdu. O da Şeria nehrinin çevresindeki tüm bölgeyi dolaşarak insanları, günahlarının bağışlanması için tövbe edip vaftiz olmaya çağırdı. Nitekim Yeşaya peygamberin sözlerini içeren kitapta şöyle yazılmıştır: Çölde yükselen ses, Rab'bin yolunu hazırlayın, geçeceği patikaları düzleyin diyor. Her dere doldurulacak, her dağ ve her tepe alçaltılacak. Eğri yollar doğrultulacak, engebeli yollar düzleştirilecek. Ve tüm insanlar Tanrı'nın sağladığı kurtuluşu görecek."* (Luka 3:2-6) Yuhanna İncili'nde; *"Yahudiler Yahya'ya, «Sen kimsin?» diye sormak üzere Kudüs'ten kâhinlerle Levilileri gönderdikleri zaman Yahya'nın tanıklığı şöyle oldu - açıkça konuştu, inkâr etmedi. Ben Mesih değilim» diye açıkça konuştu. Onlar da kendisine, «Öyleyse sen kimsin? İlyas mısın?» diye sordular. O da, «Değilim» dedi «Sen beklediğimiz peygamber misin?» sorusuna, «Hayır» cevabını verdi. O zaman ona, «Kimsin, söyle de bizi gönderenlere bir cevap verelim» dediler. «Kendin için ne diyorsun?» Yahya, «Yeşaya peygamberin dediği gibi, 'Rab'bin yolunu düzleyin' diye çölde yükselen sesim ben» dedi."* (Yuhanna 1:19-23) şeklinde anlatımlar bulunmaktadır. Vaftizci Yahya ile ilgili bir başka bilgi ise giydikleri ve yedikleridir. Bununla ilgili olarak Matta İncili'nde; *"Yahya'nın deve tüyünden giysisi, belinde deriden kuşağı vardı. Tek yediği, çekirge ve yaban balıydı"* (Matta 3:4), Markos İncili'nde ise; *"Yahya'nın deve tüyünden giysisi, belinde deriden kuşağı vardı. Çekirge ve yaban balı yedi"* (Markos 1:6) şeklinde bilgiler yer almaktadır.

İkonografiye genel olarak bakıldığında doğumunun müjdenmesi, dünyaya gelmesi, çölde ortaya çıkması, insanları vaftiz etmesi gibi bilgiler karşımıza çıkmaktadır. Bütün İncillerde küçük farklılıklar dışında Yahya aynı şekilde anlatılmıştır.

Caravaggio farklı yıllarda, dokuz resminde Vaftizci Yahya'yı betimlemiştir. Vaftizci Yahya'nın başının kesilmesini 1607, 1608 ve 1609 yıllarında olmak üzere üç kez; Vaftizci Yahya'yı tek başına 1598, 1602, 1604, 1608, 1610 yılında iki kez olmak üzere toplamda altı kez resmine konu etmiştir. Sanatçı tarafından ortaya konulan eserlerde benzer kompozisyonların kullanıldığı görülmektedir. Farklı yerlerde bulunan resimlerin tamamı tuval üzerine yağlı ile yapılmıştır. 1598 yılına tarihlenen ilk Yahya resmi İspanya-Toledo Katedrali'nde (Resim 5), 1602 yılına tarihlenen bir diğer resim İtalya, Roma'da Capitoline Museum'da (Resim 6), 1604 yılında yapılan resim Nelson-Atkins Museum of Arts, Kansas-Amerika'da (Resim 7), 1608 yılına tarihlenen bir diğer resim Collezione Bonello Valletta-Malta'da (Resim 8), 1610 yılına tarihlenen resimlerden biri Borghese Gallery, Roma-İtalya'da (Resim 9), bir diğeri ise özel bir koleksiyonda yer almaktadır (Resim 10).

Resim 5 Vaftizci Yahya

Eserde doğumu önceden müjdelenen ve Hristiyan inanç sisteminde büyük bir öneme sahip olan Vaftizci Yahya tasvir edilmiştir. Yüzünde dingin ve sakin bir ifade yer almaktadır. Ortamın aydınlık betimlenmesi ve Yahya'nın arkasındaki asmada kullanılan yeşil renk de bu dinginliği destekler niteliktedir. Yahya'nın elinde tuttuğu, ucu haça dönüşen asa ise onun önemini vurgulamaktadır. Yanında duran koyun da Hristiyanlık için önemli simgelerden biridir. İsa'ya atfedilen "iyi çoban" benzetmesine burada da bir gönderme yapılmaktadır. Yahya'nın vücudunu örten ve üzerine oturduğu kırmızı kumaş parçası belki de onun ölüm biçimine dair sembolik bir anlam da taşımaktadır. Caravaggio'nun kutsal kişileri betimlediği resimlerinde benzer olarak kırmızı renkli kumaşları resimde kullandığı birden fazla örnekte karşımıza çıkmaktadır. Dini resimlerde kullanılan kırmızı renk sembolik olarak Kutsal Ruh", "İsa'nın Kanı" gibi anlamlar

da taşımaktadır. (Çömen,2010). Yahya ile ilgili karşımıza çıkan ikonografilerde deve tüyünden bir giysi giydiği verilmektedir. Yahya'nın oturduğu yerde hayvan postuna benzer bir giysi bulunmaktadır. Yahya odak alınarak hazırlanan bu kompozisyonda deve tüyü giysi de ikonografiye uygun olarak resme yerleştirilmiştir. Sanatçının ikonografiye hakim olarak resmi oluşturduğunun bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Resmin konusunu dini bir karakter olan Yahya oluşturmaktadır. Yahya hakkındaki ikonografik anlatımlarda yer almayan bir sahne kompoze edilmiştir. Burada herhangi bir olay betimlenmemektedir. Yahya tek başına betimlenmiştir. Fakat burada kullanılan deve tüyü, çoban benzetmesi Caravaggio'nun Hristiyan ikonografisine ne kadar hakim olduğunu göstermektedir. Barok Dönemde en sık işlenen konulardan biri de Hristiyan İkonografisine dayanan anlatımlardır. 1602 yılına tarihlenen diğer Yahya resminde de benzer bir kompozisyon uygulanmıştır. Yer alan resim, tuval üzerine yağlı boya ile yapılmıştır. Yahya, bir koçu boynundan tutarak kendisine doğru çekmektedir. Resim, dönem özelliklerini yansıtmaktadır. Işık yine figür üzerinde yoğunlaştırılmıştır. Caravaggio resimlerinde karşımıza sıkça çıkan koyu arka plan bu resimde yerini doğal bir kompozisyona bırakmıştır. Anatomi son derece başarılı bir şekilde işlenmiştir. Yahya izleyiciye göre sağa doğru hareket ederken betimlenmiştir. Bu dönemde karşımıza çıkan hareket ve devinimin burada kullanıldığı görülmektedir. Anlatım hareket, ışık-gölge, dokunsallık hissinin verilmesi gibi öğelerle desteklenmiş ve güçlendirilmiştir. Karşımıza çıkan kırmızı kumaş parçası bu resimde de

yerini almıştır. İlk resimden farklı olarak burada yer alan figür doğrudan karşıya bakıp seyirciyle bağlantı kurmaktadır. Işık ve gölge kullanımı ise Caravaggio'nun imzasını yansıtmaktadır.

Resim 7 Vaftizci Yahya

Resim 8 Vaftizci Yahya

1604 yılına tarihlenen bir diğer resimde daha önce yapılan resimlerle benzer özellikler izlenmektedir. Bu resimde Yahya yine tek başına betimlenmiştir Yahya'nın üzerinde kırmızı ve geniş bir kumaş yer almaktadır. Kumaşın altında yine diğer resimlerde karşımıza çıkan hayvan postu görülmektedir. Yahya'nın elinde ucu haça dönüştürmüş asa yer almaktadır. Resimde arka plan karanlık tutulmuştur. Yahya, üzerine vuran ışığın etkisiyle adeta parlamakta ve neredeyse kusursuz görünmektedir. Caravaggio eğilmiş halde verdiği figürün vücut hareketini oldukça başarılı yansıtmıştır. Kemikleri, kasları ve kıvrılan karnı ile figür resimden canlanıp çıkacak gerçekliğe sahiptir. Güçlü ışık arasına düşen gölgeler resme hem hareket hem de derinlik kazandırmaktadır. Resim genel hatları ile incelendiğinde Barok Dönem resminin özelliklerini yansıttığı görülmektedir.

1608 yılında yapılan bir diğer Vaftizci Yahya resmi ise ilk örnekten anlatım bakımından ayrılmaktadır. Bu resimde Yahya'nın yalnızca bedeninin üst kısmı gösterilmiştir. Yerden destek alan Yahya'nın ellerinin altında yine ucu haça dönüştürmüş bir asa yer almaktadır. Diğer resimlerden farklı olarak bu resimde Yahya'nın telaşlı bir hal içinde olduğu görülmektedir. Yahya'nın başı seyirciye göre sola dönüktür.

Resim 9 Vaftizci Yahya-1610

Resim 10 Vaftizci Yahya-1610

Vaftizci Yahya resimlerinde sanatçının benzer öğeler kullanıldığı görülmektedir. Resimlerde Yahya'nın oldukça genç tasvir edildiği izlenmektedir. Bütün resimlerde Yahya yarı çıplak halde betimlenmiştir. Yahya'nın çıplaklığı geniş, kıvrımlı, kırmızı bir kumaş ile örtülmüştür. Kırmızı kumaş Caravaggio tarafından özellikle Aziz resimlerinde sıkça kullanılmıştır. Dini resimlerde kullanılan kırmızı renk sembolik olarak Kutsal Ruh", "İsa'nın Kanı" gibi anlamlar da taşımaktadır. (Çömen, 2010). Vaftizci Yahya'nın ölüm biçimi düşünüldüğünde de sanatçının bu noktaya vurgu yapmak istediği de düşünülebilir. Yanı sıra Matta ve Markos İncillerinde Yahya'nın deve tüyünden bir giysi giydiği bilgisi kompozisyonlar meydana getirilirken atlanmamış bir detay olarak karşımıza çıkar. Kumaşların altında hayvan postunu andıran giysilerin yer aldığı görülmektedir. Yahya'nın elinde ucu haça dönüşen asa da resimlerde karşımıza çıkan bir başka unsurdur.

Sanatçı Vaftizci Yahya'yı tek başına birçok kez resmetmiştir. Bunun yanı sıra yine İncil'de anlatılan Yahya'nın başının kesilmesini de yine benzer kompozisyonlarla toplamda üç kez betimlemiştir. Resimlerin tamamı tuval üzerine yağlı boya ile yapılmıştır. 1607 yılına tarihlenen ilk resim National Gallery (Resim 11), Londra-İngiltere'de, 1608'de yapılan diğer resim St. Johns Co-Katedrali, Valletta-Malta'da (Resim 12), 1609 yılında yapılan son resim ise Palacio Real de Madrid, Madrid-İspanya'da yer almaktadır (Resim 13).

Vaftizci Yahya'nın doğumunun müjdelenmesi, çölde İsa'nın gelişini müjdelemesi, insanları günahlarından arındırmak üzere vaftiz etmesi ve yine İsa'yı vaftiz etmesi hakkında Matta, Markos, Luka ve Yuhanna İncillerinde detaylı anlatımlar karşımıza çıkmaktadır. Yahya'nın ölümü ile ilgili olarak ise Matta, Markos ve Luka İncillerinde paralel anlatımlar karşımıza çıkmaktadır. (Matta 14:1-12); (Markos 6:14-29); (Luka 9:7-9). İkonografiye göre Kral Hirodes kardeşi Filipus'un karısı Hirodiya ile evlenmek ister fakat Yahya bu duruma karşı çıkar. Hirodes bunun üzerine Yahya'yı tutuklatıp zindana atar. Hirodes'in doğum gününde Hirodiya'nın kızı dans eder. Kral bu danstan çok etkilenir ve kıza ne isterse yapacağına dair söz verir. Hirodiya

kızına Yahya'nın başını istemesini söyler. Kral, kızın bu isteğini istemeden de olsa yerine getirmek zorunda kalır. Yahya'nın başı kesilir ve bir tepsi içinde kıza sunulur.

Resim 11 Salome ve Vaftizci Yahya'nın Başı

betimlenmiştir. Koyu arka plan üzerine yerleştirilen ve yoğun ışık ile aydınlatılan figürler ile sanatçı dikkati tamamen buraya toplamıştır. Anın kasveti ortam bazında başarılı bir şekilde yansıtılmıştır. Figürlerin ifadesel özellikleri de bunu destekler niteliktedir.

Resim 12 Vaftizci Yahya'nın Başının Kesilmesi

Ayakta duran ve soylu giysiler içinde betimlenen figür eliyle Yahya'nın başının koyulacağı tepsiyi işaret etmektedir. Hizmetkar kadın eğilmiş, elinde altın tepsiyi tutmaktadır. Yaşlı kadın ise ellerini başına koymuş dehşet ve üzüntü içinde olayı izlemektedir. Üst tarafı çıplak betimlenen cellat ise soğukkanlı bir hal içinde işini gerçekleştirmektedir. Arka planda demir parmaklıkların arkasından iki figür dehşet içinde gerçekleşen olayı izlemektedirler. Dehşet ve korku veren anlar Caravaggio resimlerinde oldukça realist çizgilerle izleyiciye aktarılmaktadır. Bu resimde karşımıza çıkan betimleme buna örnek olarak gösterilebilir. Yahya'nın boynundan fışkıran kanlar bunun en büyük kanıtıdır. Yahya tasvirlerinde karşımıza çıkan kırmızı kumaş ve

Caravaggio, bu ikonografiden yola çıkarak üç resim yapar. Bu resimlerden ilki 1607 yılına tarihlendirilmektedir. Resimde üç figür yer almaktadır. Omzunda havlu ile betimlenen hizmetkar altın tepsi içinde Yahya'nın başını tutmaktadır. Belinde kılıçla tasvir edilen cellat ise Yahya'nın saçlarından tutmuş ve kesik başı havaya kaldırır halde görülmektedir. Bu figürlerin arkasında ise ellerini çenesinin altında birleştirmiş halde Yahya'nın kesik başına üzülerek bakan yaşlı bir kadın yer almaktadır. Yahya resimde uzun saçlı, sakallı ve orta yaşlarında bir adam olarak

1608 yılında Caravaggio tarafından tekrar Vaftizci Yahya'nın başının kesilmesi resmedilmiştir. Resim altı figür ile kompoze edilmiştir. Figürlerden dördü izleyiciye daha yakın halde bulunmaktadır. İki figür ise daha karanlık betimlenen arka plana yerleştirilmiştir. Resmin ana konusunu oluşturan Yahya yerde yatmaktadır. Başı kesildikten hemen sonrası resimde betimlenmiştir.

hayvan postu bu resimde de yerini almıştır. Arka plan koyu ve karanlık tutularak dikkat figürler ve gerçekleşen eylem üzerinde yoğunlaştırılmıştır.

Resim 13 Salome ve Vaftizci Yahya'nın Başı

Caravaggio 1609 yılında diğer kompozisyonlarla benzer nitelikte bir başka Vaftizci Yahya resmi yapmıştır. Bu resim 1607 yılında yapılan ilk resimle ortak özellikler taşımaktadır. Resimde üç figür kullanılmıştır. Elinde altın tepsiyi ve Yahya'nın başını tutan hizmetkar kadın kesik başa bakmamak için başını yana çevirmiş halde resmedilmiştir. Üç resimde de karşımıza çıkan yaşlı kadın ise üzüntü ile Yahya'nın kesik başına bakmaktadır. Cellat bu resimde üzüntü içinde Yahya'ya bakarken betimlenmiştir. Diğer resimlerde karşılaştığımız soğukkanlı ifade bu resimde yerini üzüntüye bırakmıştır. Bu

noktada resim ifadesel özellikler bakımından diğer resimlerden ayrılmaktadır.

Caravaggio çalkantılı ve zor bir hayat sürdürmüştür. Hayatının bir bölümünü işlediği suçlardan dolayı kaçarak geçirmiştir. Fakat yaptığı resimler, konuları ele alış biçimi ve uyguladığı teknikler yeni bir sanat akımının kapılarını açmasını sağlamıştır. Barok Resme damga vurmuş ve hatta "Barok'un Babası" olarak tanınmasını kusursuz sanat eserleri ile sağlamıştır. Dokunulmayana dokunmuş, anlatılmayana anlatmıştır. Resmine fakirleri, hilekarları, sıradan insanları dahil etmiştir. "Kutsal'ı" insana indirgemıştır. İnsani kaygı ve zaafı resminde göstermekten çekinmemiştir.

DEĞERLENDİRME

Yahya'nın doğumunun müjdenmesi ve dünyaya gelmesi ile ilgili yalnızca Luka İncili, birinci bölümde anlatımlar yapılmaktadır. Kral Hirodes zamanında yaşayan ve Abiya Bölüğünde kahin olan Zekeriya Yahya'nın babası, Harun soyundan gelen Elizabet ise annesidir. Zekeriya'ya buhur yaktığı sırada Tanrı'nın gönderdiği bir melek tarafından çocuğunun olacağı müjdesi verilir. (Luka 1:1-25). Oğlunu doğuran Elizabet'in yakınları Yahya'yı sünnet etmek için sekiz gün sonra yanına gelirler. Yeni doğan bebeğe Zekeriya adını vermek isterler fakat anne ve babası buna karşı çıkarak adının Yahya olduğunu duyururlar (Luka 1:57-66).

Çölde ortaya çıkan Yahya, İsa'nın gelişini müjdeler. Şeria Nehri çevresinde yaşayanları günahlarından arınmaya davet eder ve kendisine günahlarını itiraf edenleri Şeria Nehri'nde vaftiz eder. Yahya, İsa'yı da vaftiz etme şerefine ulaşır, O'na bütün benliği ile sadakat gösterir. Tarih boyunca hemen her dönemde Yahya ve İsa'yı birlikte betimleyen sanatçılar, onların ruhani birlikteliklerini hatırlatırlar. İsa'nın "Kutsal Ailesi'nin" yanında Yahya da yerini alır. Hristiyanlığa katkıları, sonsuz inancı, İsa'ya olan sevgisi Yahya'yı inananlar nezdinde yüce bir mertebeye oturtur. Matta, Markos, Luka ve Yuhanna İncillerinde, Yahya ile ilgili yapılan

anlatımlarda insanlara verdiği öğütler, günahkarları arındırma çabası, mütevazı yaşam şekli, İsa'ya olan sonsuz sadakati, sevgisi ve bağlılığı vurgulanmaktadır. O'nu ölüme götüren, kardeşi Filipus'un karısı Hirodiya ile evlenmek isteyen Kral Hirodes'tir. Yahya, yanışın karşısında susmaz ve ölümüne sebep olan süreci başlatmış olur. Haksızlıklar karşısında susmamak sonunda ölüm bile olsa yalnızca doğruyu savunmak O'nun inandıklarının bir gereğidir. Yalnızca yaşamı ve iyiliğe davet ettiği insanlarla değil, Yahya ölümüyle de tüm insanlara bir öğüt verir. Tanrı'nın bir mucizesi olarak dünyaya gelen Yahya hayatını Tanrı'nın emrettikleri üzerine kurar. İnançları için yaşar ve doğruları için hayatını feda eder. Yaşamı, inançları, sadakati, inananların yoluna ışık tutar.

Dini İkonografiye dayanan konular sanatçılar tarafından sıkça resmedilir. Yaşamı ve öğretileri ile Yahya da çok kez resimlere konu edilmiştir. Caravaggio, Yahya'yı altı kez tek başına resmetmiş, üç farklı kompozisyonla ise ölümünü anlatmıştır. Yahya'yı tek başına tasvir ettiği resimler ikonografik anlatımlara dayanmasa da kaynak kitap bilgilerinden faydalandığı izlenmektedir. Yahya'nın ölümünü işlediği resimlerde ise ikonografiyle kullanmaktan kaçınmadığı kanı, korkuyu ve dehşeti bütün çıplaklığı ile sentezlemektedir. Caravaggio, ikonografiden uzaklaşmaz fakat tuvaline kendi dünyasını yansıtmaktan da uzak durmaz. Yahya resimleri ve resimleri kompoze etme biçimi bu düşünceyi destekler niteliktedir.

Caravaggio sayesinde kutsal olan dokunulabilir olur. Sanatçının anlatıkları izleyicide heyecan, merak ve korku uyandırır. Caravaggio anlatmaktan ve gerçeği gözler önünde sermekten sanat yaşamı boyunca asla kaçınmaz. Para kazanmak için sipariş aldığı resimlerine de Caravaggio imzasını atar. Thomas'a yırtık giysiler giydirir, Matthew'u şaşkın ve çıplak ayaklı çizer, Meryem'i ölümün sert rüzgarıyla savrulan saçları ile betimler. Caravaggio insan olmanın kusurlarını iyi bilir, mükemmel, kusursuz ölçülere sahip figürler, heykelsi duruşlar ve pozlar, teatral bir hava yansıtan sahneler Caravaggio'nun tuvalinde eriyip kaybolur. Korkan, hayal kırıklığı yaşayan, ölüme teslim olurken endişe duyan, utanan insanlar onun resminin başrolü haline gelir. İnsanın kusurları, çirkinlikleri, zalimliği, acımasızlığı, kaygıları da Caravaggio süzgecinden geçip resme aktarılır. Bugün hala onun resimlerini izlerken içimizde duyduğumuz heyecan ve bazen korku bu yüzdendir. Caravaggio'nun resimlerinde "Tanrı'nın Oğlu İsa" Caravaggio'nun İsa'sı, "Kutsal Bakire Meryem" Caravaggio'nun Meryem'i, "İsa'nın Kutsal Havarileri" Caravaggio'nun havarileridir. Caravaggio, onları daha önce kimsenin anlatmadığı gibi anlatır. "İşte İnsan" daki utancını derinden hissettiğimiz İsa onun resminde acı çeken ve utanan bir insan, Meryem "Kutsal İsa"nın değil oğlunun cansız bedeni önünde ağlayan bir anne, İshak kurban edilmekten korkan bir çocuktur. İsa'nın havarileri çıplak ayaklı, yırtık giysilidir. Caravaggio insan olmanın gereklerini ve yine insan olmanın kusurlarını, eksiklerini olağanca çıplaklığı ile resimlerinde sergiler. 1571 yılında dünyaya gelen Caravaggio küçük yaşlarda büyük sıkıntılar yaşar. Hayatı göçler ve ölümlerle çevrilidir. Kavgalara karışır, kaosun en derin sularında yüzer. Katil olan ve resim yaptığı ellerine kan bulaşan Caravaggio kısa süren hayat serüvenini kaçarak sürdürür. Bu kaçış onun resim yapmasını engellemez. Tutkuyla tuvaline sarılan Caravaggio, insanlığa onlarca resim armağan eder. Acı ve ölümlerle çevrili yaşamı yakasını bırakmaz. Otuz dokuz yaşında hayata veda eden Caravaggio yalnızca kendi dönemine damga vurmakla kalmaz, büyük bir ateşin ilk kıvılcımını yakar. Yeni bir yol arayan sanat, Caravaggio'nun zihninden ve fırçasından doğanlarla evrilir.

KAYNAKÇA

- Akkaya, T. ve Beksac, A.E. (1990). *Kaynak ve Kökleriyle Avrupa Resim Sanatı*, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları
- Akkaya, T. (1991). *Avrupa Resim Sanatı*, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Akkaya, T. (2000). *Ortodoks İkonoları*, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Albayrak, K. (2004). *Dinsel Bir Sembol Olarak Haçın Tarihi*, *Dini Araştırmalar*, 7(19): 105-129.
- Alberti, B. (2000). *Resim Üzerine*, Çeviren: Kemal Atakay, Sanat Dünyamız, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Antmen, A. (2008). *20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar*, İstanbul: Sel Yayıncılık,
- Biçer, R. (2007). Kutsal Kitaplar Üstü Apokrif Kutsal: *Bilgi Kitabı*, Kelam Araştırmaları (5), 15-40.
- Cömert, B. (2010). *Mitoloji ve İkonografi*, Ankara: De Ki Basım Yayım,
- Charlesworth, J. H. (2003). Eski Ahit'in Apokrif Kitapları, Çeviren: Muhammet Tarakçı, Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 12 (2), 385-411.
- Çömen, A. (2010). *Resim Sanatında Rönesans'tan Empresyonizm'e Renk Kullanımı ve Kırmızı Rengin İfade Biçimleri*, Dokuz Eylül Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi.
- Fischer, E. (1974). *Sanatın Gerekliliği*, Çeviren: Cevat Çapan, İstanbul: Konuk Yayınları.
- Genç, A. (2014). Figüratif Resimde Temsilin İdeolojik Göstergeleri, *Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi*, 12, 23-40.
- Germaner, S. (1996). *18. Yüzyıl Avrupa Resmi- Anlatımı Biçimlendiren Etmenler*, İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Giorgi, R. (2002). *Art Book Caravaggio / Işık ve Gölgenin Yaratıcısı*, Çeviren: Özge Özbek, Ankara: Dost Kitabevi.
- Gombrich, E. H. (1992). *Sanatın Öyküsü*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Gombrich, E. H. (1997). *Sanat ve Yanılsama*, Çeviren: Erol Edrun, Ömer Erduran, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- İnankur, Z. (1997). *19. Yüzyıl Avrupa'sında Heykel ve Resim Sanatı*, İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- İpşiroğlu, N. ve İpşiroğlu, M. (2012). *Oluşum Süreci İçinde Sanat Tarihi*, İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- İpşiroğlu, M. ve Eyüboğlu, S. (2013). *Avrupa Resminde Gerçek Duygusu*, İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- Luka İncili, <https://christiananswers.net/turkish/bible-tr/tr-luke1.html>
- Markos İncili, <https://christiananswers.net/turkish/bible-tr/tr-mark1.html>
- Matta İncili, <https://christiananswers.net/turkish/bible-tr/tr-mat1.html>

- Özgenç, N. (2015). Avrupa Sanatı'nda Din ve Sanat İlişkisi ve Sanatsal İfade Aracı Olarak Francis Assisi, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 5, 85-94.
- Puglisi, C. (2006). *Caravaggio*, New York: Phaidon Press Limited.
- Turani, A. (2010). *Dünya Sanat Tarihi*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Sönmez, Z. (2002). İnciller ve Kur'an Işığında Hz. İsa, *Dinler Tarihi Araştırmaları* (3), 137-166.
- Yuhanna İncili, <https://christiananswers.net/turkish/bible-tr/tr-john1.html>
- Wölflin, H. (1985). *Sanat Tarihinin Temel Kavramları*, Çeviren: Hayrullah Örs, İstanbul: Remzi Kitabevi.